

Nr 7.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ändrad lydelse av 6 § lagen om rätt till fiske.

Tredje lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 95 i första kammaren av herr *Bergh* och herr *Andersson, Lars*, samt nr 131 i andra kammaren av herr *Jansson* i Kalix *m. fl.*

I motionerna, vilka äro likalydande, har riksdagen föreslagits att i hudsaklig överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag till 1950 års riksdag besluta, att 6 § lagen om rätt till fiske skall erhålla följande lydelse:

»Vid kusten av Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Gävleborgs och Uppsala län må varje svensk medborgare i enskilt vatten bedriva fiske efter strömming och skarpsill med notar och sådana skötar och sillnät, som äro att anse som rörliga redskap.»

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionärernas förslag, får utskottet hänvisa till motionerna.

Efter framställning av länsstyrelsen i Norrbottens län har utskottet beslutat bereda länsstyrelsen tillfälle att yttra sig över motionerna. I samband härmed har utskottet berett länsstyrelserna i Västerbottens, Västernorrlands, Gävleborgs och Uppsala län samt fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök tillfälle att avgiva yttranden i ärendet. Sådana ha inkommit från samtliga ovan nämnda myndigheter. Därjämte ha till utskottet översänts av länsstyrelsen i Norrbottens län utdrag av protokoll vid sammanträde inför länsstyrelsen den 3 mars 1951 med hushållningssällskapets fiskerinämnd ävensom representanter för kustfiskarförbundet samt ägare av enskilda fiskevatten och personer som arrendera eller eljest fiska i sådana vatten, av länsstyrelsen i Västerbottens län yttranden av fiskeriintendenten i övre norra distriktet och hushållningssällskapets fiskerinämnd samt utdrag av protokoll fört vid årsmöte med Tynderö fiskareförening den 4 februari 1951, av länsstyrelsen i Västernorrlands län yttrande av hushållningssällskapets fiskerinämnd ävensom en skrift från vissa fiskerättsägare i norra Ångermanland, av länsstyrelsen i Gävleborgs län yttrande av hushållningssällskapets fiskerinämnd, av länsstyrelsen i Uppsala län yttranden av Tierp-Snatra fiskevårdsförening, Karlholms arbetares sportfiskeklubb, Uppsala läns fiskareförbund, Grönö byamän i Österlövsta socken och fiskeriintendenten i Österhavets distrikt samt slutligen av fiskeristyrelsen yttrande av fiskeriintendenten i övre norra distriktet. Till utskottet ha dessutom överlämnats skrivelser från Västerbottens och Uppsala läns fiskareförbund.

En deputation från Uppsala län har i ärendet fått företräde inför utskottet.

Gällande rätt m. m.

I proposition nr 60 till 1950 års riksdag föreslogs, i huvudsaklig överensstämmelse med vad den s. k. fiskerättskommittén anfört i sitt betänkande (SOU 1947: 47), att 6 § lagen om rätt till fiske skulle erhålla följande lydelse:

Vid kusten av Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Gävleborgs och Uppsala län må varje svensk medborgare i enskilt vatten bedriva fiske efter strömming och skarpsill med notar ävensom med skötar och sillnät, vilka äro att hänföra till rörliga redskap.

I utlåtande över förenämnda proposition förordade tredje lagutskottet (utl. nr 23/1950 s. 23 och 24), att vid kusten av ifrågavarande län varje svensk medborgare skulle få bedriva fiske med rörligt redskap icke blott efter strömming och skarpsill utan även efter annan fisk, dock ej efter lax. Utskottet anförde härvidlag följande:

Däremot vill utskottet för norrlandskusten och Uppsala läns kust förordna större frihet till fiske än enligt Kungl. Maj:ts förslag. Vid stora delar av dessa kuster är fisket med rörligt redskap, i regel dock ej efter lax, redan nu av ålder fritt för envar. Sådant fiske, särskilt efter sik och siklöja, är mångstades vid dessa kuster av betydelse för yrkesfiskarna och även för de många binäringsfiskarna (jfr SOU 1947: 47 s. 270, 374—406). Även i fråga om trakter, där dylik sedvana nu icke finnes, tala enligt utskottets mening starka skäl för att införa sådan frihet. Några större olägenheter för jordägarna skulle ej vållas, och inlösningssummorna torde bli ganska måttliga. Bruttovärdet för allt här avsett fiske (alltså fränsett strömming, skarpsill, lax och vad av annan fisk som fångas i fasta redskap) har uppgivits till 50 000—100 000 kronor per år, däri inberäknat även sådant fiske som av ålder bedrivits fritt. De fasta redskapen, såsom strömmings-, sik- och laxryssjor, böra emellertid liksom hittills förbehållas jordägarna, och genom 22 § i förslaget till lag om rätt till fiske få strandägarna i fråga om de fasta redskapen t. o. m. ännu något bättre skydd än hittills. Även fisket efter lax, som av gammalt betraktats såsom artskilt från annat fiske, bör förbli strandägarnas. Detta fiske bedrivs inom det enskilda vattnet, förutom med fasta redskap, mest med laxnät så grovtrådiga och stormaskade att de klart avvika från redskap som sättas efter annan fisk. Skulle framdeles någon lokal reglering av fisket visa sig påkallad, t. ex. vid en älvmyrning, ankommer det på länsstyrelsen att med stöd av fiskeristadgan utfärda erforderliga ordnings- och skyddsföreskrifter.

Utskottets utlåtande godkändes av riksdagen. I enlighet med riksdagens beslut har 6 § i den från och med den 1 januari 1951 gällande lagen om rätt till fiske (SFS 596/1950) följande lydelse:

Vid kusten av Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Gävleborgs och Uppsala län må varje svensk medborgare i enskilt vatten bedriva fiske med rörligt redskap, dock ej efter lax.

Här torde jämväl få återgivas vissa andra bestämmelser av intresse i förevarande sammanhang. Enligt 22 § första stycket lagen om rätt till fiske äger länsstyrelse, till förekommande av att fiske som är förbehållet innehavare av enskild fiskerätt hindras eller skadas genom fiske som utövas med

stöd av bl. a. stadgandet i 6 §, meddela föreskrifter rörande längden av de redskap som därvid må användas och avståndet mellan dem ävensom stadga förbud mot att utsätta skötar eller nät inom visst avstånd från notvarp som utmärkts med av länsstyrelsen fastställt märke. Enligt 22 § andra stycket må länsstyrelse även i annat fall än i första stycket sägs meddela de föreskrifter som erfordras för att förebygga att fiske med fast redskap som utövas med stöd av enskild fiskerätt hindras eller skadas genom fiske som må bedrivas utan stöd av sådan rätt.

Jämlikt 9 § fiskeristadgan den 17 oktober 1900 äger länsstyrelsen, där så erfordras, för viss ort meddela särskilda bestämmelser om fiskets vård och lämpliga bedrivande.

Erinras må slutligen om bestämmelserna i den samtidigt med lagen om rätt till fiske antagna lagen om ersättning för mistad fiskerätt m. m. Enligt sistnämnda lag (1 §) skall ersättning av statsmedel för värdet av förlo-rad förmån och för annan skada tillkomma bl. a. den jordägare, vilkens fiskerätt inskränkes därigenom att jämlikt 6 § lagen om rätt till fiske annan än innehavaren av den enskilda fiskerätten må bedriva fiske, som enligt äldre lag var förbehållet strandägaren.

Yttrandena.

Bifall till motionerna tillstyrkes av länsstyrelserna i Norrbottens, Väster-norrlands och Uppsala län samt, såvitt gäller fiske vid kusten av Norrbottens och Västerbottens län, av fiskeristyrelsen. Länsstyrelsen i Västerbottens län anser, att frågan om en ändring av 6 § lagen om rätt till fiske bör bli föremål för utredning. Länsstyrelsen i Gävleborgs län anför, att verkningarna av fiskerättslagen närmare böra undersökas, innan en lagändring företages. Liknande uppfattning uttalas av fiskeristyrelsen, såvitt gäller Västernorrlands, Gävleborgs och Uppsala läns kust.

Till utveckling av sin ståndpunkt i frågan anför *fiskeristyrelsen* följande.

I motiveringen för sitt förslag utgå motionärerna närmast från förhållan-dena vid kusten i övre Norrland. På grund härav vill fiskeristyrelsen här först något beröra fiskeriförhållandena vid denna del av kusten, alltså vid kusten av Norrbottens och Västerbottens län. Av såväl motionerna som fiskeriintendentens ovannämnda yttrande framgår, att de personer, vilka vid denna kuststräcka bedriva yrkesmässigt fiske i stor utsträckning, äro ägare eller arrendatorer av fiskevatten. I all synnerhet är detta fallet i Norrbottens län. Enligt fiskeriintendentens yttrande bedrives sålunda vid kusten av detta län yrkesmässigt fiske av omkring 470 personer på arrenderat eller eget vatten eller vid kronoholmar och endast av omkring 29 personer utan dispo-sitionsrätt till visst område. Typiskt för denna kuststräcka är vidare att det yrkesmässiga fisket till mycket väsentlig del bedrives med fasta redskap, huvudsakligen storryssjor, och att fisket är baserat på fiskslag, som före-komma i strändernas omedelbara närhet. Såsom framgår av fiskeriintenden-tens yttrande, fiska emellertid dessa fiskare även en hel del med nät, som äro att hänföra till rörliga redskap. De fiskslag, som här förekomma i större

mängd, såsom sik, laxöring m. m. låta sig nämligen också med fördel fångas med nät, vilket gör att större antal nät utsatta i närheten av en storrysja otvivelaktigt inverkar på fångsten i denna.

Fiskeriförhållandena vid kusten i övre Norrland skilja sig alltså i flera avseenden principiellt från förhållandena längre söderut, där det egentliga yrkesfisket mest sker med rörliga redskap på längre avstånd från kusten och där det i allmänhet får anses för en fördel, att yrkesfiskarna ha största möjliga rörelsefrihet. Det är visserligen sant, att det viktiga ålfisket vid landets sydöstra och södra kust bedrivs med stora fasta redskap, bottengarn eller hommor, intill stränderna. Det är emellertid att observera, att ålen icke kan i väsentlig grad utestängas från bottengarnen eller hommorna genom rörliga redskap.

Det har framhållits, att vederbörande länsstyrelse med stöd av *dels* 22 § andra stycket i fiskerättslagen, *dels* 9 § fiskeristadgan skulle kunna reglera fisket med rörliga redskap så, att yrkesfiskarens fiske med fasta redskap icke lede skada av friskarens rörliga redskap. Detta är givetvis i viss mån sant. Det är emellertid att märka, att en inskränkning av fisket med sistnämnda redskap med stöd av nämnda författningsrum även kommer att gälla yrkesfiskarens rörliga redskap och sålunda även minskar deras rörelsefrihet och fångstmöjligheter.

Såsom ovan anförts är det fria fisket på enskilt vatten inom ifrågavarande område enligt 6 § inskränkt i så måtto, att detsamma icke omfattar laxfisket. Då emellertid lax och laxöring kunna fiskas med samma slags redskap, är det tydligt, att denna bestämmelse åtminstone blir mycket svår att övervaka och därför i många fall illusorisk.

De egenartade förhållanden, som äro rådande i övre Norrland, hade bort motivera en särskild varsamhet vid lagens utformning i vad densamma berör denna trakt. Ett av syftmålen med ifrågavarande lagrevision var ju också bl. a. att söka i största möjliga mån bringa lagbestämmelserna i överensstämmelse med rådande sedvänjor. Av fiskerättskommitténs utredning framgår emellertid otvetydigt, att man i varje fall för övre Norrland icke kan tala om en allmän eller förhärskande sedvänja av sådan art, att man på den skulle kunna grunda en bestämmelse av den innebörd, som nu skett. Såvitt fiskeristyrelsen kunnat utröna har också såväl vid sammanträden som i skrivelser i Norrbotten och Västerbotten en praktiskt taget enhällig önskan kommit till uttryck om en ändring av 6 § i enlighet med vad i förevarande motioner föreslås. Enligt fiskeristyrelsens mening är också detta önskemål berättigat.

Vad beträffar förhållandena vid kusten i de övriga län, som mera direkt beröras av bestämmelserna uti ifrågavarande paragraf, alltså Västernorrlands, Gävleborgs och Uppsala län, så är, som ovan antytts, yrkesfisket i dessa län i långt mindre grad än i Norrbottens och Västerbottens län bundet vid strandområdet, och här spelar ej heller fisket med fasta redskap samma roll som i de två sistnämnda länen. Vad huvuddelen av det yrkesmässiga fisket vid mellersta och södra delen av Bottniska vikens kust angår, torde därför några större olägenheter icke förorsakas av bestämmelserna i 6 § i dess nuvarande lydelse. Här liksom för övrigt även vid övre Norrlands kust kan man dock befara att den stora friheten att fiska på enskilt vatten med rörliga redskap kommer att försvaga intresset för fiskevården. Därjämte kvarstår givetvis även här svårigheten att övervaka förbudet mot att fiska lax med rörliga redskap på enskilt vatten. Det kan därför enligt fiskeristyrelsens mening ifrågasättas om de nuvarande bestämmelserna äro i allo lämpliga för Västernorrlands, Gävleborgs och Uppsala län. Innan eventuell ändring av 6 § vidtages i vad dessa län angår synes dock mera erfarenhet böra vinnas rörande lagens verkningar.

Vad åter Norrbottens och Västerbottens län beträffar, torde det redan nu vara sannolikt, att ett bibehållande av de nuvarande bestämmelserna kommer att medföra så stora olägenheter, att en omedelbar lagändring får anses motiverad. Genom en sådan åtgärd torde även kunna undgås ganska betydande krav på ersättning för mistad fiskerätt.

På grund av vad ovan anförts får fiskeristyrelsen förorda bifall till ifrågavarande motioner i så måtto att 6 § i lag om rätt till fiske ändras sålunda, att det fria fisket i enskilt vatten vid kusten av Norrbottens och Västerbottens län begränsas att omfatta fiske efter strömming och skarpsill med notar samt med skötar och sillnät, vilka äro att hänföra till rörliga redskap.

Länsstyrelsen i Norrbottens län, som biträtt vad som yrkats i motionerna, har framhållit, att för Norrbottens del omfattningen av det enskilda vattnet — i motsats till vad som gällde för större delen av norrlandskusten i övrigt och norra Upplands kust — vore högst betydande. Till följd härav innebure den utvidgning av den fria fiskerätten, som införts genom 6 § lagen om rätt till fiske, en väsentlig förändring av tidigare bestående rättsförhållanden. Det borde härvid understrykas, att det för Norrbottens del icke — fränsett den tidigare lagfästa rätten för kustbefolkningen till visst strömmingsfiske — förekommit någon på sedvana grundad allemansrätt att bedriva fiske på enskilt vatten. Mot den utvidgade rätten för envar att fiska med nät och not i enskilt vatten, hade uppstått en enhällig och stark opinion bland kustbefolkningen. De farhågor som härvid uttalats för lagbestämmelsernas skadliga inverknings på den bofasta ortsbefolkningens utkomstmöjligheter syntes länsstyrelsen i högsta grad berättigade. Man borde erinra sig, att fisket med fast redskap vid länets kust väsentligen bedrevs såsom ett fiske med storryssja. Det allvarliga hot som 6 § lagen om rätt till fiske skapat för detta fiske kunde enligt länsstyrelsens mening icke elimineras genom länsstyrelsens befogenheter jämlikt 22 § samma lag. Genom frifisket komme sålunda en betydande del av fångsterna att undandragas storryssjefisket, som i Norrbottens län användes för fiske efter lokala fiskbestånd och efter lax på vandring mot lekplatserna. Enligt länsstyrelsens mening vore yrkesfisket inom Norrbottens län med visst undantag helt beroende av att storryssjefisket kunde bedrivas lönande.

Länsstyrelsen i Västerbottens län anser, att farhågorna för det nya stadgandets verkningar till yrkesfiskets förfång i viss mån överdrivits i motionerna. Länsstyrelsen uttalar sig likväl för en revision av stadgandet. Den av motionärerna föreslagna lydelsen av 6 § skulle emellertid beröva den icke strandägande befolkningen en rättighet som den enligt sedvana och även enligt tidigare lagstiftning ägt inom betydande delar av länets öppna havskust. I varje fall borde fiske med mete vara fritt i större omfattning än enligt motionerna. Länsstyrelsen vill därför icke tillstyrka bifall till dessa utan föreslår en utredning av frågan.

Enligt *länsstyrelsen i Västernorrlands län* torde den nya lagstiftningen om rätt till fiske försvåra de ansatser till förbättring av fisket, som redan vidtagits genom fiskevårdsföreningarna i länets kustband. Vidare komme ersättningarna av statsmedel på grund av den utvidgning av frifiskerätten en-

ligt 6 §, som vidtagits under riksdagsbehandlingen, att bli av en helt annan storleksordning än som ursprungligen beräknats.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län har ansett behov att ändra 6 § icke föreliggande beträffande länets kust norr om Hudiksvallstrakten, medan däremot en ändring kunde ifrågasättas beträffande länets södra kust.

Länsstyrelsen i Uppsala län anför bl. a. att 6 § icke kan anses innebära ett stadfästade av en hittills faktiskt förekommande fiskeutövning. Länsstyrelsen har även framhållt risken för att intresset för fiskevärden på grund av nämnda bestämmelse skulle komma att avtaga. Vidare ha omnämnts farhågor bland yrkesfiskare för att fritidsfiskare komme att med stöd av 6 § konkurrera med yrkesfiskarna icke blott på fiskeplatserna utan även i fråga om försäljningen. Bestämmelserna i 22 § kunde icke i nämnvärd mån förebygga anförda olägenheter.

Utskottet.

Den nya lagen om rätt till fiske trädde i kraft så nyligen som den 1 januari 1951. Alltsedan dess ha de fiskevatten, vilka avses i lagens 6 §, till huvudsaklig del varit isbelagda. Möjligheterna att iakttaga lagrummets praktiska verkningar ha därför hittills varit mycket begränsade. Motionärernas påstående, att lagrummet får till följd att fångsterna för det yrkesmässiga fisket nedgå och avsättningen försämras, kan sålunda knappast vara grundat på erfarenhetsmässiga rön. Detsamma får anses gälla de remissuttalanden, vari motionärernas uppfattning biträtts.

Enligt utskottets mening är det icke görligt att utan erfarenhet av lagrummets tillämpning avgöra om och i vilken mån verkningarna av bestämmelsen i fråga äro av övertvägande menlig natur för yrkesfisket. Utskottet kan på grund härav icke dela fiskeristyrelsens åsikt, att det vad angår Norrbottens och Västerbottens län redan nu skulle vara möjligt att konstatera behovet av en lagändring i förevarande avseende. För att bedöma huruvida omförmälda lagrum medför olägenheter erfordras det bland annat insikter om vilket skydd som i det särskilda fallet kan beredas enskild fiskerätt genom bestämmelserna i 22 § lagen om rätt till fiske och 9 § fiskeristadgan. Utskottet vill vidare erinra om att den samtidigt med lagen om rätt till fiske införda lagen om ersättning för mistad fiskerätt m. m. förutsätter, att 6 § lagen om rätt till fiske kan orsaka förlust helt eller delvis av enskild fiskerätt. Enbart den omständigheten, att sådan förlust här och var uppstår, får således icke föranleda, att lämpligheten av sistnämnda lagrum ifrågasättes. Den inskränkning, som vållas det å enskild fiskerätt grundade yrkesfisket, kan givetvis ofta uppvägas av vinning för sådant yrkesfiske, som ej baseras å strandägarrätt.

Beträffande Västernorrlands, Gävleborgs och Uppsala län har också fiskeristyrelsen ansett, att omprövning av lagrummets innehåll icke bör verkställas, innan ytterligare erfarenhet vunnits rörande verkningarna av lagrum-

met. Denna uppfattning är så mycket mera befogad som remissyttrandena visa, att åtskilliga yrkesfiskare längs kusterna av de nu nämnda länen icke önska få ändring av lagrummet till stånd.

Utskottet finner alltså, att ändring i 6 § lagen om rätt till fiske tills vidare icke blivit övertygande motiverad. Liksom i fråga om annan nyinförd lagstiftning böra emellertid beträffande lagen om rätt till fiske de praktiska verkningarna av lagstiftningen följas med uppmärksamhet. De farhågor, motionärerna givit uttryck för, torde påkalla särskilt aktgivande på de efter hand framträdande erfarenheterna av det här ifrågavarande lagrummet. Framgår därvid, att lagrummets gällande lydelse påtagbart skadar yrkesfisket, kommer frågan om revision av lagrummet i ett nytt läge.

På grund av vad nu sagts får utskottet alltså hemställa,
att förevarande motioner, I: 95 och II: 131, icke måtte
föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 april 1951.

På tredje lagutskottets vägnar:

ÅKE HOLMBÄCK.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Holmbäck, Carl Eriksson, Nils A. Larsson, Werner, Eskilsson, Lindahl*, Grym och Ivar Nilzon*;

från andra kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Andersson i Dunker, Åhman, Andersson i Mölndal*, Johansson i Torp, Utbult, Levin och Larsson i Karlstad.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservat ion

av herrar *Grym* och *Andersson* i Dunker.